

רובינסון ג'פרס

חלום המוות של העיט בכלוב

מאנגלית: שלומציון קינן

רובינסון ג'פרס (1887-1962) היה משורר אמריקני שנוי במחלוקת, שנודע בשירתו האפית־נרטיבית ובחביבתו לרצועת החוף המפורצת ואדירת היערות של קליפורניה. זיקתו לקליפורניה ולנשגב האמריקני וסלידתו מן הסוליפיזם של האנושות אחראיות לשתי האסכולות המיוחסות לו: "הנשגב הקליפורני", וה"אי־הומניזם" ("inhumanism"). הוא השפיע על צ'רלס בוקובסקי, על צ'סלב מילוש ועל ה"ביץ'-בויז", התחבב על לוחמי הסביבה, ובילה את רוב ימיו בעיירה כרמל, במגדל בולת שבנה בעצמו.

"חלום המוות של העיט בכלוב" הוא חלק מפואמה ארוכה הקרויה "קודור", שהיא עיבוד מודרני לסיפור המיתולוגי על פיידרה והיפוליטוס. קודור האלמן מתאהב בפרה הצעירה, שבתורה מתאהבת בבנו הצייד. כשקודור חושד בבנו כי אנס אותה הוא רוצח אותו, אך כשהוא מגלה את טעותו, הוא מנקר את שתי עיניו.

קודור מבלה את שארית חייו כשהוא עיוור ובווער ביגונו, במחיצת בנו הנותר ג'ורג' ובתו מיכל. זהו לו מעין מוות בחייו, אך בחיים־לא חיים אלה יש גם משום האלה והתעלות. העיט המתואר בשיר הוא חיית המחמד הנכה של בתו, העובר תהליך של האלה בעצמו, כשמיכל מבקשת להמיתו המתת חסד.

ש"ק

כְּשֶׁנִכְנַס ג'וֹרְג' פְּנִימָה לְקַחַת
אֶת הָאֶקְדָּח, עֲלֵתָה מִיכָל לַגְּבֵעָה
בוֹכִיָּה; אָבֵל כְּשֶׁשָׁב וּמּוֹת בְּיָדוֹ
הִיא נִשְׁאָרָה לְצִפּוֹת. עִם הִירִיָּה הַבוֹדְדָת
נִתַר הָעוֹף נְאֻד־ר־הָאֶפֶל אֶל גַּג הַכְּלוֹב
בְּשִׁקְט וְהִפָּה בְּעֵץ; בְּנִפְלוֹ נִרְאָה פְּתָאוֹם
זְעִיר וְרַח, מְהִסָּה בֵּין כְּנִפְיוֹ הַצְּנוּפוֹת.

תֵּאֵי הָעֶצֶב שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם חוֹלְמִים רְפוֹת לְאַחַר מוֹתָם
וּמְעַמְמִים אוֹתָם אֶל הַשְּׁלוֹה; הֵם לֹא בּוֹעֲרִים בְּלֹהֵט,

מָה שֶׁהִיא לָהֶם בְּזַבּוּ בַחֲיֵיהֶם.
 מְסַנְנֹת לְתִשׁוּקַתֶם הַדּוֹלֶפֶת; יֵשׁ לָהֶם דֵּי תַעֲנוּגוֹת
 וְשִׁיחוֹת; כִּךָּ הֵם גַּם חוֹלְמִים.
 הַדּוֹרְסִים הַמְתַּבּוֹדְדִים שִׁיכִים לְגִזַּע כְּבִיר מְזֵה;
 עֵינֵיהֶם קְרוֹת וְדָמָם רוֹתַחַח. מָה שֶׁזֶנֶק לְמוֹת,
 מְטַת־כֶּנֶף כֶּהָה כֶּסֶעַר מִמְלֶאָה אֶת עוֹלְמוֹ,
 הִיא יוֹתֵר מִבַּד הַמוֹךְ שֶׁנִּפְלַח. מִשֶּׁהוּ פָּרַח
 אֶל־עַל. הוּא תִשׁוּקָה כְּלוֹאֶת כְּלוֹב
 כְּמוֹ לֵהַב גֶּל מִפְּלַח־רוֹחוֹת, לְהִבָּה
 מִתְמַרְתֵּם מֵאֵשׁ, אוֹ לֵהֵט בְּרֵק מִתְנַחֵשׁ לְבַעֲנָן
 נִפְרָשֵׁת לְפִתַּע בְּמַעֲרַת הַרְקִיעַ: אֲנִי, שֶׁהֲנִי נִיחַ,
 וְלִבִּי קָר, לֹא מְרַגֵּל בְּהַתְּלַקְחוֹת,
 דָּם לְבִי כְּמֵי־יָם קוֹוִיִּים בְּכִרְכַּת אֶבֶן,
 תִּשׁוּקָתִי לְסֹלֶעַ, אֵיךְ אוֹכֵל לְדַבֵּר עֲלֶיךָ?
 שְׁלִי תִשְׁקַע לְקַרְקַעִית הָאֶבֶן.

זֶה גָּאָה,

חוֹלֵשׁ עַל הָאוִיר מַעַל לְכֻלָּאוֹ הַמְרַקָּן,
 הַכּוֹחוֹת הַלְהוֹטִים בְּכַתְּפָיו מְנוֹפְפִים לְלֹא צֶל
 פּוֹרְמִים אֶת סְפִירָלוֹת הַמַּעוֹף הַמְתַּפְּשָׁטוֹת וְהוֹלְכוֹת
 כְּאוֹר־כּוֹכָב, הַטּוֹוֶה אֶת הַחוֹטִים הַנִּנְעָצִים בְּלִילָה
 מַעֲצָם עֲצָמוֹ: כִּךָּ אֶכְלָה עֲצָמָה תִשׁוּקָה נִשְׁרִית
 לְכַדֵּי חֲרוֹת מְטֹאוֹרִית וְהַתְמַרָּה
 גְּבוּהָ יוֹתֵר, וְרֹאֲתָה אֶת הַמְכַתֵּשׁ חוֹרֵץ
 הַהָרִים שֶׁל שְׂבִיָּה (שֶׁהִיא, בְּעֵבוֹר קוֹדוֹר,
 מַעֲיֵן עוֹלָם) כְּסֹדֵק יֶשֶׁן בְּקִיר,
 שֶׁצִּלּוֹ אֲרַגְמָנִי וְאוֹרוֹ זֶהָב; הַכֶּתֶם הַקָּטָן
 הַשֶּׁפוּךְ עַל רִצְפַּת הַסֹּדֵק הִיא הַיַּעַר הַגָּדוֹל;
 גְּרָגִיר הַחוֹל הִיא הַסֹּלֶעַ. פְּרוֹר, מְרַכֵּז כּוֹחַ
 אֲטוֹמִי מַעֲנֵן בְּעֶשֶׂן עֲצָמוֹ
 רֵץ רְצוֹא וּבְכַה בְּסֹדֵק; הִיא זֶה קוֹדוֹר; לְנִקְדוֹת

הַאֲנוּשִׁיּוֹת הָאֲחֵרוֹת לֹא הִיָּה דֵי מִשְׁקָל אוֹ זֶהר
לְנִקֵּב אֶת עֵינֶיהָ וְלוֹ שֶׁל תְּשׁוּקַת־עַיִט.

זֶה הָאָמִיר וּבְעֵר. הַיָּם הַנוֹצֵץ מְטָה נַח אֶל חוֹפוֹ
כְּמוֹ מִגֵּן הַיָּרֵחַ הַכְּבִיר, שְׁנוּחַת וּמִתְגוֹלָל בְּזֵהָרוֹ
שׁוֹלְיוֹ נוֹשְׁקִים לָאָרֶץ. כְּנִגְדּוֹ,
הַגְּבָעוֹת שֶׁל רֶכֶס הַחוֹף רַב הַפְּנִים וְהַמְכַתְּשִׁים, נִתְקָשׁוּ לְכַדֵּי
הַר מְגֻלָּף אֶחָד, צִוְחַת עַיִט מִתְגַּבְּהַת
אֲחַת עֲשׂוּיָה אֶבֶן, בּוֹלְמַת אֶת כּוּחוֹ שֶׁל הַיָּם. הַשְּׂפָעָה
בְּעֵלֶת הַמְּקוֹר וְהַכְּנָפִים
חֲשָׂה בְּאוֹר נוֹשֵׁב בְּגֵרוּנָה וְרָאתָה
אֶת קַעֲרַת־הַשְּׂמֶשׁ בְּהַר טָסְגָּאָרָה, שֶׁם רוֹקְדִים
עִפְרַיִם עִם שַׁחַר בְּהַבְּלֵי הַפְּלָגִים הַחֲמִים,
מִתְיַשְׂרֵת, אֶת הַרְכָּסִים הַגְּבוּהִים מֵעֵבֶר לְקִצְ'אֲגוּאָה,
שֶׁם נוֹלְדִים הַנְּהָרוֹת וְגוֹוְעִים הַקּוֹנְדוֹרִים,
מִשְׁתַּטְּחִים, וּמֵאָה מִלִּין לְעֵבֶר הַבְּקָר זוֹרְחִים הַרֵי הַסִּיּוּרָה
בְּפִסְגוֹתֵיהֶם הַמְּשֻׁלְּגוֹת, זוֹלְגִים וּמְחִלִּיקִים עֲצָמָם
אֶל הָאָרֶץ הַמִּתְעַגְּלָת.

הוּא רָאָה מִן הַחֲלָל הָרֵם וְהַנְּטוּשׁ
שֶׁל אוֹר חֲנֵק
שֶׁם מִתְלַקְּחִים מְטָאוֹרִים בְּאֵשׁ יֶרֶקוֹ וְגוֹוְעִים, אֶת הָאוּקִינוֹס
צוֹנַח מְעַרְבָּה לְעֵבֶר מְחוּף פְּנִינֵי הַשַּׁחַר
וְאֶת קִצָּה הַלֵּילָה הַנִּדְחָ מְחִלִּיק לְעֵבֶר אִסְיָה;
הוּא רָאָה הַרְחָק לְמִטָּה בְּמִזְרַח אֶת הַיְּבֵשֶׁת
שְׁחוּקַת־הָאֵבִיב; וּמִשְׁהַרְפָּה הַזְּמַן סְבִיבוֹ, מְפִשֵּׁט מֵהוּיָה,
הוּא רָאָה אֶת אַחֲרִיתָם שֶׁל הָעֵיטִים,
דוֹרוֹת שְׂפָלִים שֶׁל שְׁחָפִים וְעוֹרְבִים נוֹטְלִים אֶת עוֹלָמָם: תוֹר
בָּא וְתוֹר הוֹלֵךְ בְּאוֹר, כְּמוֹ עַל הָאֲדָמָה
דְּחָקוּ הַפְּנִים הַלְּבָנִים אֶת הַחוּמִים. הוּא רָאָה אֶת הַלְּבָנִים מִתְנַנְּוִים
וְאֶת הַחוּמִים שְׂבִים מֵאִסְיָה;
הוּא רָאָה בְּנֵי אָדָם מִיִּטְיָבִים עוֹף מִן הַנֶּץ וְשׁוֹב שׁוֹכְחִים;

הוא ראה בני אדם מכסים את הארץ ושוב
 טורפים אלה את אלה ומסתתרים במערותיהם, נדירים כנאבים.
 לא היה לו אכפת והוא לא השתומם, והוא ראה
 צמיחה וקמילה לסרוגין לנצח, ואת שובה של הגאות.

הוא ראה, בהתאם לראית בני מינו, את גוף
 החיים הארכיטיפי תשוקת בשר בעלת מקור
 נושאת עצמה על כנפים חושרות-סופה: אך עיניה
 היו פומיות דם; העינים נקרו החוצה; דם כהה
 נזל מארבותיהן החרות אל קרס המקור
 והמטיר על המרחבים השוממים של שמים ריקים.
 ובכל זאת החיים הגדולים נמשכו; ובכל זאת החיים הגדולים.
 היו יפים, והיא שתתה את מפלתה, וטרפה את רעבונה למזון.

אז הבחין פנטום העיט
 בכלאו ובפצעו כאמללות לא-פרטית,
 כל מה שחי היה מוטל כמומו ומדמם, בכלוב או בעורון,
 קצותיו כרותים במות ובלדה ומצרב
 כאב חד בגדמיו עוצר את הדמום, אבל חרף זאת
 לא פסק; החיים היו יותר מסך תפקודיהם
 ותאוונותיהם, חשובים מכאבם ומתענוגותיהם,
 לפיד גא להבעירו, אקסטזה
 חיונית למהלך הדברים הקר,
 שער-לעזאזל של העולם מעבר. (אבל כשלעצמי
 שמעתי את אבק הקיץ זועק להולד
 ככל שיכול היה אי-פעם בשר לזעק להשתתק.)
 בהשליכה עצמה על הגשמה הותירה תשוקת העיט
 את החיים מאחור ועפה אל השמש, אביה.
 טפרי הרפאים העצומים בחרו בשלוח לטרפם
 תוך התעלות, במותם מעבר למות; הם התעקלו כלפי מעלה,
 וחקטו
 בשלוח כבגור עפרים לבן בבקעה בוערת.